

6 Sosiaali- ja terveyslautakunnan myöntämien avustusten jakoperusteet

HEL 2013-003186 T 02 05 01 00

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta päättäneen vahvistaa seuraavat perusteet noudatettaviksi jaettaessa järjestöille avustuksia sosiaali- ja terveystieteiden määrärahoista. Nämä perusteet täydentävät Helsingin kaupungin avustusten myöntämisessä noudatettavia yleisohjeita.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan avustusten jakoperusteet:

1) Yleisperiaatteena on, että avustuksen piiriin hyväksyttävän toiminnan tulee tukea sosiaali- ja terveystieteiden voimassa olevan strategiasuunnitelman tavoitteiden toteuttamista.

2) Avustuksilla tuetaan ensisijaisesti toimintaa, joka tähtää helsinkiläisen väestön terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen. Tällä tarkoitetaan muun muassa seuraavia asioita:

- a. Terveiden ja toimintakyvyn ja itsenäisen selviytymisen tukeminen
- b. Sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisy ja vähentäminen
- c. Omatoimisuuden ja itsehoidon lisääminen
- d. Eri-ikäisten syrjäytymisen ehkäisy ennaltaehkäisevin ja/tai korjaavin toimin

e. Maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen

f. Haavoittuviin ryhmiin kuuluvien auttaminen ja vertaistuki sekä kriisiapu, jolloin kohderyhminä ovat:

- lapset, nuoret, pienituloiset perheet, ikääntyneet, pitkäaikaissairaat, eri tavoin vammaiset

- päihde- tai mielenterveyspalveluja tarvitsevat

- asunnottomat

- toimeentulovaikeuksissa olevat

- terveyden edistämisen kannalta merkitykselliset, vaikkakin pienet väestöryhmät, joihin kuuluvien hoito- tai tukisuhde vaatii erityistä asiantuntemusta ja luottamuksellisuutta.

3) Avustuksen saajalla tulee olla omaa varainhankintaa tai muuta toimintaresurssia (esim. vapaaehtoistyö), jotta toiminta ei kokonaan ole ulkopuolisen tuen varassa.

4) Avustus kohdennetaan pääsääntöisesti välittömään auttamis- ja tukemistoimintaan, joten välillistä järjestötyötä, kuten yhteistyötä muiden järjestöjen kanssa ja järjestön tunnetuksi tekemistä, ei ensisijaisesti avusteta eikä myöskään järjestötoiminnan hallinnollisia ja vieraanvaraisuuteen liittyviä kuluja (esimerkiksi kokouskulut, tarjoilut, toimistotarvikkeet, kalusteet, ATK, Internet, AV-laitteet, puhelin, posti, matka- tai päivärahat, henkilökunnan koulutus, julkaisujen tilaaminen tai tuottaminen, korjausrakentaminen ja remontointi, yleiset kiinteistöhoitokulut) eikä sellaisia ajanvietteeseen liittyviä kuluja, jotka järjestön tai osallistujien voidaan katsoa pystyvän kustantamaan itse (esim. luentopalkkiot, juhlat ja retket).

5) Kertaluontoisia kohdeavustuksia ei myönnetä.

6) Avustusta ei myönnetä uskonnolliseen tai poliittiseen toimintaan, eikä sellaiseen toimintaan, johon hakija saa muuta Helsingin kaupungin avustusta.

Lisäksi sosiaali- ja terveyslautakunta päättäneen, että järjestöavustukset julistetaan haettaviksi vuosittain syyskuun loppuun mennessä.

Esittelijä

Taustaa

Sosiaali- ja terveystoimen johtosäännön mukaan (§ 4) sosiaali- ja terveyslautakunnan tehtävänä on mm. päättää lautakunnan käytettävissä olevien avustusmäärärahojen jakamisesta ja valvoa avustusten käyttöä sekä hyväksyä perusteet, joiden mukaan viranhaltija päättää mainituista asioista.

Hyväksyessään vuoden 2013 avustukset 9.4.2013 (§ 81) sosiaali- ja terveyslautakunta päätti velvoittaa sosiaali- ja terveystoimintaa tuomaan lautakunnalle viimeistään elokuun 2013 loppuun mennessä täsmennetyt avustuksia koskevat hakukriteerit vuoden 2014 avustusten hakua ja käsittelyä varten.

Nyt esitettävät hakukriteerit on muotoiltu olemaan voimassa toistaiseksi. Näin kriteereistä ei tarvitse päättää erikseen jokaisen haun yhteydessä, vaan ainoastaan silloin, kun niihin katsotaan tarpeelliseksi tehdä muutoksia.

Samalla (9.4.2013, § 81) sosiaali- ja terveyslautakunta päätti lisäksi ilmoittaa, että eri lautakuntien jakamiin avustuksiin olisi tarpeen saada

yhteinen koordinointi. Lautakunta esitti, että kaupunginhallitus asettaisi työryhmän asukastoiminnan avustusperiaatteiden selkeyttämiseksi.

Aluetyötä ja avustuksia selvittämään perustetut kaupunkitasoiset työryhmät

Helsingin kaupungin strategiaohjelmaa 2013–2016 koskevassa täytäntöönpanopäätöksessä kaupunginvaltuusto 24.4.2013 (§ 122) kehotti talous- ja suunnittelukeskusta tekemään yhteistyössä avustuksia myöntävien virastojen kanssa 31.10.2013 mennessä selvityksen kaupungin ulkopuolisten toimijoiden avustusten ja tukien myöntämisen keskittämisestä kaupunginhallitukselle. Talous- ja suunnittelukeskus on perustanut työryhmän, jonka työ on käynnistymässä talousarviopäällikön johdolla.

Asukastoimintaan liittyen kaupunginjohtaja asetti 15.5.2013 (§ 60) aluetyön työryhmän, jonka tehtävänä on laatia 31.10.2013 mennessä selvitys sosiaali- ja terveystalouden aluetyön yksikön toiminnasta ja sen yhtymäkohdista kaupungin muuhun asuinaluetyöhön ja asukastalotoimintaan sekä kartoittaa alue- ja yhdyskuntatyön organisointivaihtoehtoja. Tähän liittyy yhteistyö alan järjestöjen kanssa. Työryhmän puheenjohtaja on talousarviopäällikkö.

Kummassakin edellä mainitussa ryhmässä on sosiaali- ja terveystalouden edustus. On todennäköistä, että työryhmien ehdotusten pohjalta tehtävät päätökset tulevat vaikuttamaan lautakuntien järjestöavustuskäytäntöihin sekä asukastalojen tukemiseen.

Kaupungin avustusten myöntämisessä noudatettavat yleisohjeet

Kaupungin viranomaisten on noudatettava avustushakemusten käsittelyssä, avustusten myöntämisessä ja maksamisessa sekä avustusten käytön valvonnassa ohjetta Kaupungin avustusten myöntämisessä noudatettavat yleisohjeet, jonka kaupunginhallitus hyväksyi 12.12.2011 (§ 1126).

Yleisohjeessa kuvataan avustusten myöntämisen yleiset ehdot ja periaatteet, avustusten haettavaksi julistaminen ja kuuluttaminen, hakemusten vastaanottaminen ja käsittely, avustuksia koskevan päätösehdotuksen sisältö ja päätöksestä ilmoittaminen, avustusten maksaminen ja avustusten käytön valvonta sekä annetaan ohjeet esteellisyyden määrittelystä, päällekkäisten avustusten välttämisestä sekä avustuksen saajan eräistä velvoitteista.

Ohjeissa todetaan lisäksi, että lauta- ja johtokunnat voivat antaa toimivaltansa puitteissa avustuksen myöntämistä, käyttöä ja käytön valvontaa koskevia yksityiskohtaisia lisäohjeita sekä asettaa avustusten käytölle erityisehtoja (kohta 11.3) tai myöntää erityisiä kohdeavustuksia kertaluonteisen tilaisuuden, tapahtuman, produktion

tai projektin toteuttamiseen (kohta 11.4). Kohdeavustuksella ei voida tukea järjestön vuosittaista normaalia toimintaa.

Kaupungin avustusten myöntämisessä noudatettavat yleisohjeet ovat tämän asian liitteenä 1.

Avustuskäytännöt ennen vuotta 2013 sosiaalivirastossa ja terveyskeskuksessa

Ennen sosiaaliviraston ja terveyskeskuksen yhdistymistä (1.1.2013) kummatkin virastot jakoivat vuosittain avustuksia järjestöille omien käytäntöjensä ja jakoperusteidensa perusteella. Nämä poikkesivat toisistaan ja ne kuvataan seuraavassa. Periaatteena oli, ettei sosiaalilautakunta myöntänyt avustusta järjestölle samaan toimintaan, jolle terveyslautakunta oli sitä myöntänyt ja päinvastoin.

Avustuksiin oli varattu varoja kummankin viraston talousarviossa. Tämän lisäksi sosiaalilautakunnan oli mahdollista käyttää avustuksiin valtion perintönä kaupungille tulevien kuolinpesien varoja kaupunginhallituksen (11.6.2001, § 872) osoittamiin käyttötarkoituksiin. Sosiaalilautakunta päätti vuosittain kuinka paljon näitä varoja käytetään järjestöjen avustamiseen. Avustusten maksatuksen yhteydessä pidettiin kirjaa siitä, mitkä avustukset maksettiin kuolinpesien varoista. Sosiaalitoimen avustukset ryhmiteltiin valmisteluvaiheessa viraston silloisten vastualueiden mukaisesti.

Avustusten myöntäjät

Sosiaalitoimi myönsi järjestöille avustuksia ja tuki niitä neljällä tavalla. 1. Sosiaalilautakunta teki päätökset vuosittaisessa haussa saapuneista yli 6 000 euron suuruisista hakemuksista ja 2. sosiaalilautakunnan delegoimana sosiaalijohtaja teki päätökset alle 6 000 euron hakemuksista. 3. Sosiaaliviraston taloudellisen tuen päällikkö päätti aluetyön yksikön omassa jatkuvassa haussa tulleista avustuksista. Näistä suurin osa koski asukastaloja ylläpitäviä järjestöjä. Osa niistä haki ja sai avustusta lisäksi myös sosiaalilautakunnalta. Kaikki aluetyön yksiköltä avustusta hakeneet eivät ole olleet rekisteröityjä yhdistyksiä. 4. Lisäksi sosiaalijohtajan omasta määrärahasta tuettiin joissakin tapauksissa yksittäisiä järjestöjä.

Terveyskeskuksessa kaikki avustukset myönsi terveyslautakunta kerran vuodessa. Joitakin vuosia sitten terveystoimessa oli vuosittain kaksi hakua, joista toisessa suuret järjestöt hakivat avustusta jo avustusvuotta edeltävän vuoden keväällä, jotta rahoitus pystyttiin ottamaan huomioon talousarviota laadittaessa. Tästä käytännöstä voitiin luopua kun merkittävin tuettava järjestö siirtyi kaupungin in-house-toimijaksi.

Avustuksiin käytetyt varat ja hakemusten määrät

Sosiaalivirasto käytti järjestöjen avustamiseen sekä talousarvioon sisältynyttä määrärahaa että kuolinpesien varoja vuonna 2012 yhteensä noin 6,6 milj. euroa. ja aluetyön yksikkö omassa budjetissaan avustuksiin varatun 400 000 euroa. Terveyslautakunnan myöntämiin avustuksiin käytettiin vuonna 2012 talousarviossa varatut 600 000 euroa.

Sosiaalitoimen vuoden 2012 avustushakuun saapui 433 hakemusta ja terveystoimen hakuun 47 hakemusta. Myönnettyjen avustusten suuruudet olivat muutamista sadoista euroista terveystoimessa 100 000 euroon ja sosiaalitoimessa yli 450 000 euroon.

Hakuajat

Sosiaaliviraston vuosittainen avustushaku käynnistettiin kaupungin yleisohjeen mukaisesti avustusvuoden talousarvion valmistuttua samanaikaisesti eräiden muiden lautakuntien hakujen kanssa, jolloin haku-aika oli joulukuussa-tammikuussa. Avustuspäätökset tehtiin sosiaalilautakunnassa kesäkuussa, poikkeuksena eräät suuret avustukset, joista päätettiin jo pian hakuajan umpeuduttua järjestön toiminnan varmistamiseksi. Lisäksi jotkut hakijoista anoivat ennakoavustusta voidakseen turvata alkuvuoden toimintansa ja sosiaalilautakunnan delegoimana sosiaalijohtaja päätti näistä alkukeväällä. Asukastaloja koskevia avustuspäätöksiä taloudellisen tuen päällikkö teki pitkin vuotta.

Terveyskeskuksen hakukäytäntö poikkesi kaupungin ohjeesta siten, että haku-aika oli jo avustusvuotta edeltävänä syksynä ja avustuspäätökset tehtiin terveyslautakunnassa juuri ennen avustusvuoden alkua tai aivan sen alussa.

Avustusten sisällölliset painotukset

Sosiaalitoimella ja terveystoimella oli kummallakin omat järjestöavustusten jakoperusteet, joissa korostettiin, että avustettavan toiminnan tulee tukea viraston strategisten tavoitteiden toteutumista.

Terveyslautakunta noudatti vuonna 2004 päättämiään avustusperusteita (23.3.2004, § 66), joiden mukaan avustusta myönnettiin ensisijaisesti terveyskeskuksen terveyden- ja sairaanhoitotehtävään kiinteästi liittyvään toimintaan seuraavasti: 1. sellaiseen terveyskasvatukselliseen ja tukitoimintaan, joka kohdistuu terveyden edistämisen kannalta merkityksellisiin, vaikkakin pieniin väestöryhmiin, ja joissa hoito- tai tukisuhde vaatii erityistä asiantuntemusta ja luottamuksellisuutta, 2. nimettyjen potilasryhmien selviytymistä tukevaan vertaistuki- ja vapaaehtoistyöhön sekä 3. väestöä laajasti koskevaan valistus- ja tukitoimintaan sekä ennaltaehkäisevään toimintaan.

Sosiaalilautakunnan hyväksymissä valmistelulinjauksissa tavoitteena oli vahvistaa palvelutuotannon ohjausta strategisten tavoitteiden suuntaiseksi ja kehittää avustusten käsittely- ja jakoprosessia hakijoiden kannalta sujuvammaksi ja nopeammaksi.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan hakukuulutus vuodelle 2013 noudatti sosiaaliviraston aikaisempien vuosien hakukuulutuksia niin, että siitä oli organisaatiouudistuksen vuoksi poistettu päivähoitoa koskevat osuudet. Kuulutus oli seuraava:

”Sosiaali- ja terveyslautakunta myöntää avustuksia helsinkiläisille järjestöille, joiden toiminta tukee ja täydentää sosiaali- ja terveystoimen toimialaa edistämällä ja tukemalla itsenäistä selviytymistä, ennaltaehkäisemällä ja vähentämällä sosiaalisia ongelmia, ehkäisemällä syrjäytymistä ja auttamalla kriisitilanteissa, tukemalla maahanmuuttajien kotoutumista tai tukemalla vapaaehtoistyötä ja kansalaistoimintaa. Vuoden 2013 avustuskohde-alueet ovat mm.: ennaltaehkäisevä lastensuojelutyö ja varhainen tuki, perheiden kriisiapu, ennalta ehkäisevä päihdetyö, vanhusten toimintakykyä edistävä ja ylläpitävä toiminta, vammaisten omatoimisuutta tukeva toiminta, asunnottomuutta ehkäisevä kansalaistoiminta ja vakiintunut asukastalotoiminta. Avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että järjestö on rekisteröitynyt, toiminnasta on näyttöä vähintään vuoden ajalta, toiminta kohdistuu helsinkiläisiin, toiminta on sellaista, jota kaupunki ei osta palveluna, ja toiminta on tunnettua tai sitä tehdään yhdessä sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Avustuksella ei tueta uskonnollista eikä poliittistaustaista toimintaa.”

Ostopalvelujen tuottajista avustettaviksi siirtyneet sekä eräät muut isot avustusten saajat

Sosiaaliviraston palvelustrategiatyöskentelyyn sisältyi järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön analysointi. Tässä yhteydessä eräiden aikaisemmin merkittävänä ostopalvelujen tuottajina toimineiden järjestöjen ostopalvelusopimukset lopetettiin ja järjestöt siirtyivät vuonna 2012 järjestöavustusten hakijoiksi. Vuoden 2013 avustushaussa näitä pitkäaikaisia ja vakiintuneita kumppanijärjestöjä oli hakijoina neljä ja ne edustivat vammais- ja kehitysvammaispalveluja sekä mielenterveystyötä. Myönnetty avustukset näille olivat 77 000 - 459 000 euroa.

Lisäksi sosiaalitoimella on ollut muita merkittäviä järjestökumppaneita. Sosiaali- ja terveyslautakunnan vuoden 2013 avustushaussa yhdeksälle tällaiselle järjestölle myönnettiin avustuksena kullekin yli 100 000 euroa. Osa järjestöistä oli tehnyt useamman hakemuksen, joten avustussumma jaettiin erillisinä avustuksina eri käyttötarkoituksiin. Osalta näistä järjestöistä sosiaali- ja terveystoimisto

hankkii myös ostopalveluita. Avustamisen yhteydessä varmistettiin, että ostopalveluna hankittavaa toimintaa ei avusteta.

Siirtymävaihe vuonna 2013

Sosiaaliviraston ja terveystieteiden yhdistyminen 1.1.2013 aiheutti järjestöjen avustuskäytäntöihin siirtymävaiheen. Terveystoimen osalta avustushaku vuodelle 2013 toteutettiin syksyllä 2012 ja hakemuksia saapui 40. Avustuspäätökset tehtiin terveyslautakunnassa 4.12.2012 (§ 284).

Sosiaalitoimen vuoden 2013 avustusten haku toteutettiin uuden sosiaali- ja terveyslautakunnan avustushakuna tammikuussa 2013 ja hakemuksia saapui 455. Hakemukset käsiteltiin ja avustusesitykset valmisteltiin aikaisempia vuosia nopeammalla aikataululla. Päätökset tehtiin neljän vakiintuneen järjestökumppanin osalta sosiaali- ja terveyslautakunnassa 12.2.2013 (§ 6). Muiden yli 10 000 euroa hakeneiden osalta lautakunta teki päätökset 9.4.2013 (§ 81). Alle 10 000 euroa hakeneiden osalta sosiaali- ja terveyslautakunta delegoi päätösvallan virastopäällikölle, joka teki näitä koskevat päätökset 12.4.2013 (125 §). Hakemuksista kolme saatiin sähköisen avustujärjestelmän teknisten ongelmien vuoksi käsittelyyn vasta myöhemmin keväällä ja niistä lautakunta ja virastopäällikkö, hänelle delegoidulla päätösvallalla, tekivät päätökset myöhemmin.

Kaikkiaan sosiaali- ja terveystoimen toimialaan liittyviä avustuksia järjestöille jaettiin vuonna 2013 yhteensä 6,87 milj. euroa, josta 1,90 milj. euroa oli kuolinpesien varoja.

Uuden sosiaali- ja terveystieteiden käynnistyessä linjattiin, että järjestöjen avustamista yhtenäistetään ja selkeytetään. Tästä syystä luovuttiin asukastalojen erillisestä jatkuvasta avustushausta ja asukastaloja kehoitettiin osallistumaan sosiaali- ja terveyslautakunnan yleiseen avustushakuun. Näin tapahtuikin usean rekisteröityneen asukastaloyhdistyksen osalta. Rekisteröitymättömien asukastaloryhmien tai toimintaryhmien ei ollut mahdollista osallistua tähän hakuun.

Järjestöavustuskäytännöt kaupungin muissa virastoissa

Helsingin kaupungilla on 11 lauta-, johto-, toimi- tai neuvottelukuntaa, jotka myöntävät 25 eri avustustyyppiä. Myöntäjät ovat kulttuuri- ja kirjastolautakunta, liikuntalautakunta, nuorisolautakunta, opetuslautakunta, pelastuslautakunta, sosiaali- ja terveyslautakunta, suomenkielisen työväenopiston johtokunta, varhaiskasvatuslautakunta, ympäristölautakunta, työllistämistoimikunta sekä maahanmuutto- ja kotoutumisasioiden neuvottelukunta. Avustuksilla on erilaiset hakuajat, myöntökriteerit, vaatimukset, avustussummat ja eripituiset

avustuskaudet. Lisäksi kaupunginhallitus myöntää avustuksia sellaisille järjestöille, joiden toiminta ei kuulu minkään lautakunnan toimialaan.

Seuraavassa esitellään lyhyesti opetus-, nuoriso-, liikunta- ja kulttuuritoimea koskevat avustusmenettelyt, koska näillä voidaan katsoa olevan eniten yhtymäkohtia sosiaali- ja terveystoimen järjestöavustuskäytännön kanssa.

Opetustoimi myöntää yleisavustuksia sekä tämän lisäksi toiminta-avustuksia iltapäivätoiminnan järjestäjille. Avustuksia voivat hakea järjestöt, seurakunnat, säätiöt, yhteisöt ja yksityiset palveluntuottajat. Hakuaika on alkuvuodesta ja vuonna 2013 avustuksia myönnettiin 42 hakijalle. Avustusten suuruus oli 4 900–875 000 euroa. Avustussummaan vaikuttaa mm. oppilas- ja erityisoppilaiden määrä, ryhmien lukumäärä ja vuokrat. Opetuslautakunta päättää avustusten jakoperusteet ja avustusten suuruus päätetään virastossa.

Nuorisolautakunta myöntää toiminta-, palkkaus-, leiri- ja projektiavustuksia, joista viimeiseen sisältyvät startti-, kuljetus- ja talokerhoavustus. Toiminta-avustusta ja palkkausavustusta haetaan helmikuussa ja leiriavustusta syyskuun loppuun mennessä. Pieniä projektiavustuksia voi hakea läpi vuoden ja yli 3 000 euroa projektirahaa kolme kertaa vuodessa. Avustussumman suuruus on vuonna 2013 yhteensä 1 365 000 euroa. Yleis- ja toiminta-avustusten vaihteluväli on 400–26 725 euroa ja niitä jaettiin 149 hakijalle. Avustuksilla on ikäkriteeri ja vuokratotto. Pääsääntönä on, että jäsenistä 2/3 tulee olla alle 29-vuotiaita ja vuokra-avustukseen oikeuttavat menot huomioidaan korkeintaan 250 euroa kuukaudessa saakka. Vuokra-avustusta voidaan myöntää toiminta-avustuskelpoisille yhdistyksille, joilla on vuokrattuna oma toimitila ja siinä on toimintaa vähintään neljänä päivänä viikossa.

Liikuntatoimen avustukset pitävät sisällään toiminta-avustuksen, liikuntatilojen käytön tuen, vammaisten kuljetuskustannusavustuksen, suunnistuskarttojen valmistuskustannusavustuksen ja tapahtuma-avustuksen. Eri avustuslajit on jaettu kahteen eri hakuaikaan. Hakukriteereissä on erityismaininta palvelun käyttöasteesta, jonka mukaan aktiiviharjoittelijoiden määrän tulee olla vähintään 20 nuorta (alle 19-vuotiaita.) tai 50 aktiiviharjoittelijaa. Erityis- ja eläkeläisjärjestöille ei ole asetettu vähimmäisosallistujamääriä avustettavuuden edellytykseksi, mutta sen tulee järjestää jäsenilleen säännöllistä liikuntatoimintaa. Hakuaikataulua on uudistettu, siten että runsaan neljänsadan hakemuksen päätösvalmistelut ja lisäselvitykset suoritetaan kesän 2013 aikana ja avustusmäärärahat jaetaan seuroille syksyn aikana.

Kulttuuritoimi myöntää vuosittain useanlaisia avustuksia sekä apurahoja. Avustuslajit ja niiden tälle vuodelle varatut avustussummat sekä viime vuoden hakijamäärät ovat seuraavat: toiminta-avustus vakiintuneille taide- ja kulttuurilaitoksille ammattimaiseen ja jatkuvaan toimintaan (15 milj. euroa, 113 hakijaa), yleisavustus 650 000 euroa, 124 hakijaa), kohdeavustus esittävän taiteen, kuvataiteen tai ympäristötaiteen produktioiden sekä festivaalien tuottamiseen (815 000 euroa, 206 hakijaa), lähikulttuuriavustus yhdistyksille, järjestöille sekä puoliammattilais- tai harrastajaryhmille avoimien taidetapahtumien kulttuuriprojektien tuottamiseen (268 000 euroa, 210 hakijaa) sekä kansainväliset avustukset ulkomaan matkojen matkustuskuluihin ja Helsinkiin esiintymään kutsuttujen ulkomaisten taiteilijoiden matkustuskuluihin (150 000 euroa, 74 hakijaa). Taideapurahoja ja varoja erilaisiin kehityshankkeisiin myönnetään tänä vuonna yhteensä 520 000 euroa. Avustusten haku on avoinna ympäri vuoden muissa avustuslajeissa paitsi toiminta- ja yleisavustuksissa.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan myöntämiin avustuksiin liittyvät haasteet ja kehittämistarpeet

Avustusten myöntäminen järjestöille on Helsingin kaupungissa suuri, monitahoinen ja merkittävä toiminnallinen ja taloudellinen kokonaisuus niin avustusta hakevien järjestöjen, avustuspäätöksiä valmistelevien viranhaltijoiden kuin niistä päättävien luottamushenkilöidenkin kannalta. Prosesissa on havaittu erilaisia haasteita ja pulmakohtia, joita tuodaan seuraavassa esille. Osaan näistä on mahdollista vaikuttaa sosiaali- ja terveyslautakunnan nyt esiteltävillä avustusten jakoperusteilla ja osa taas vaatii kaupunkitasoisia ratkaisuja, joita valmistelemaan on perustettu työryhmät.

Hakuaika ja ennakkoavustuskäytäntö

Kaupungin yleisohjeen mukaan avustukset julistetaan haettaviksi yhteiskuulutuksella avustusvuoden talousarvion hyväksymisen jälkeen. Tästä syystä hakuuulutus julkaistaan yleensä joulukuussa ja hakuaikaa on seuraavan vuoden, eli avustusvuoden, tammikuun loppuun saakka. Sosiaalivirasto on noudattanut tätä aikataulua ja se on osoittautunut erittäin ongelmalliseksi hakijoiden, viraston ja päättäjien kannalta. Suuren hakijamäärän vuoksi hakemusten käsittely on vienyt paljon aikaa. Avustusehdotukset on voitu esittää sosiaalilautakunnalle vasta toukokuussa ja päätökset on tehty touko-kesäkuussa. Täten koko vuodeksi tarkoitettujen avustusten maksatus on voinut alkaa vasta kesällä, jolloin avustusvuodesta on kulunut jo puolet. Järjestöjen toiminnan kannalta tilanne on kestämaton. Saatujen tietojen mukaan joissakin järjestöissä on tästä syystä jouduttu käyttämään rahoituksen turvaamiseksi erilaisia poikkeusjärjestelyjä esimerkiksi kustantamalla toimintaa tilapäisesti toiminnasta vastaavien henkilöiden omista

varoista luottokortilla tai henkilökohtaisella pankkilainalla tai lykkäämällä vuokran maksua.

Myöhäisestä hakuaikataulusta johtuen ja edellä mainittujen tilanteiden helpottamiseksi aikaisemmin sosiaalivirasto ja tänä vuonna sosiaali- ja terveystoimisto on myöntänyt sitä hakeneille järjestöille ennakoavustusta, jonka suuruus voi korkeintaan olla puolet edellisen vuoden myönnetystä järjestöavustusmäärästä. Vuoden 2013 avustushakijoista ennakkoa haki 12 järjestöä, joille kaikille se myönnettiin ja ennakoavustusten määrä oli yhteensä 502 025 euroa. Suurin ennakoavustus oli 110 000 euroa.

Ennakoavustusten käsittely aiheuttaa hallinnollista työtä, joka hidastaa järjestöavustusten pääkäsitteilyä. Ennakoavusta koskevat hakemukset etsitään varta vasten avustusten hakemusten käsittelyjärjestelmästä tai paperilla saapuneiden hakemusten asiakirjojen joukosta. Työ on suuri, koska hakemuksia arvioidaan saapuvan sosiaali- ja terveystoimeen vuosittain yli 500. Ennakoavustushakemuksia voi saapua myös varsinaisen hakuajan jälkeen. Ennakoavustuskäytäntö on ongelmallinen myös siitä syystä, että se ikään kuin antaa hakijalle viestin siitä, että varsinainenkin avustus olisi tietyn suuruisena tulossa. Saattaa kuitenkin olla, että valmistelu- ja päätösprosessissa avustuksen suuruus huomattavasti pienenee tai hakemus hylätään kokonaan. Tästä voi seurata järjestön kannalta erittäin hankala takaisinperintätilanne.

Terveyslautakunnan kaupungin ohjeesta poikkeavan hakuaikataulun johdosta (haku syys-lokakuussa) terveystoimelta avustusta hakeneet järjestöt eivät ole joutuneet edellä mainittuihin ongelmiin eikä ennakoavustuksia ole ollut tarpeen maksaa. Näiden hyvien kokemusten perusteella sekä edellä esitettyjen suurte ongelmien ehkäisemiseksi on perusteltua esittää, että kaupunki muuttaa hakuajankohdan talousarviovuotta edeltävään syksyyn. Tämä mahdollistaisi avustusten ensimmäisten erien maksatuksen heti avustusvuoden alussa ja tällä voidaan edistää järjestöjen häiriötöntä toimintaa ja välttää edellä mainittuihin poikkeuksellisiin järjestelyihin turvautuminen sekä ennakoavustusten valmistelusta, päättämisestä ja maksatuksesta aiheutuva lisätyö. Sosiaali- ja terveystoimiston edustajat tulevat tuomaan asian esille osallistuessaan aikaisemmin mainittuun avustuksia pohtivaan kaupunkitasoiseen ryhmään.

Avustuksen kohdentamisen ongelmat

Sosiaalilautakunta on perinteisesti myöntänyt runsaasi avustuksia moninaiseen viriketoimintaan. Suuri osa myönnettyistä avustuksista on käytetty tarjoilu-, luennointi- tai retkikustannusten kattamiseen. Avustukset kohdistuvat näissä tapauksissa varsin pienille ryhmille,

joten on syytä tarkastella, onko toimintaa syytä avustaa vai olisiko hakijoiden mahdollista toteuttaa tätä toimintaa muilla tavoin. Järjestöt voisivat esimerkiksi kannustaa ryhmiään osallistumaan muiden tahojen järjestämiin kiinnostaviin tilaisuuksiin sen sijaan että palkkaisivat omia luennoitsijoita avustusrahalta. Helsingissä on mahdollista osallistua erittäin edullisesti, usein maksutta, esimerkiksi Helsingin kaupungin suomenkielisen työväenopiston ja Svenska arbetarinstitutetin sekä monien muiden järjestämiin luentoihin, tapahtumiin, konsertteihin ja näyttelyihin, joita järjestetään eri puolilla kaupunkia.

Omarahoitusosuus

Vuoden 2013 sosiaali- ja terveyslautakunnan myöntämien järjestöavustusten käsittelyssä kiinnitettiin huomiota toiminnan omarahoitusosuuteen. Hakijoissa oli useita järjestöjä, joilla ei ollut juuri lainkaan omaa varainhankintaa tai toimintamahdollisuuksia ilman ulkopuolista tukea. Pääsääntöisesti järjestön toimintaa ei esitetty tuettavaksi, jos toiminnan omarahoitusosuutta ei ollut lainkaan tai sitä oli hyvin vähän.

Jos omarahoitusosuutta ei ole tai se on pieni, järjestö tulee riippuvaiseksi kaupungin rahoituksesta. Tällä voi olla haitallinen vaikutus järjestön itsenäisyyden ja toiminnan kehittämisen näkökulmasta. Lisäksi muutokset kaupungin järjestöavustusmäärärahoissa saattavat kaupungin avustusten varassa toimivat järjestöt laajemman omarahoitusosuuden omaavia järjestöjä haavoittuvampaan asemaan. Saattaa myös käydä niin, että ulkopuoliset avustukset mahdollistavat henkilökunnan palkkaamisen, jolloin järjestön toiminta institutionalisoituu ja vapaaehtoistyön määrä vähenee. Monet järjestöt ovat alun perin syntyneet vapaaehtoisuuden kautta ja tätä toimintatapaa on syytä avustuksilla tukea.

Sosiaali- ja terveystoimen järjestöavustuksilla on tarkoitus tukea vakiintunutta toimintaa. Palvelu- tai muiden innovaatioiden käynnistäminen ei ole ollut sosiaali- ja terveystoimen avustuksilla rahoitettavaa toimintaa, eikä käytössä ole ollut starttiraha-avustusta.

Omarahoitusta voi kartuttaa perimällä esimerkiksi kohtuullista omavastuuosuutta järjestön toiminnan käyttäjiltä. Pienten järjestöjen tulisi myös selvittää, voisivatko ne tehdä yhteistyötä tai yhdistää toimintansa suuremmiksi kokonaisuuksiksi, jolloin myös näiden rahoittaminen olisi selkeämpää. Edellä esitetyn perusteella avustusten jakoperusteisiin on sisällytetty maininta siitä, että järjestöllä tulee olla omarahoitusta tai muuta sellaista toimintaresurssia, esimerkiksi merkittävässä määrin vapaaehtoistyötä, joka mahdollistaa sen toiminnan.

Asukastalojen avustaminen

Aikaisemmin sosiaalilautakunta ja sosiaaliviraston taloudellisen tuen päällikkö sekä vuonna 2013 sosiaali- ja terveyslautakunta on myöntänyt järjestöavustusta vakiintuneeseen asukastalotoimintaan määrittelemättä käyttötarkoitusta tarkemmin. Käytännössä näitä avustuksia on myönnetty pääasiassa yleiskatteisesti tai vuokra- ja palkkakustannusten kattamiseen. Järjestöavustuksin on tuettu myös esimerkiksi erilaisia kyläpäiviä tai -tapahtumia. Avustuksia on käytetty myös mitä moninaisimpiin yksittäisiin tarkoituksiin, joista osalla ei ole juuri yhteyttä sosiaali- ja terveystoimen toimialaan. Lisäksi yksittäinen asukastaloa ylläpitävä yhdistys on voinut hakea avustusta usealta kaupungin eri lautakunnalta, kultakin eri käyttötarkoitukseen. Hakijoiden, valmistelijoiden ja päättäjien kannalta tilanne on tästä syystä ollut hyvin monimutkainen.

Eri yhteyksissä on esitetty, että asukastalojen avustamista tulisi yhtenäistää ja selkeyttää. Avustamisen keskittäminen on yksi vaihtoehto, jolloin avustava taho ei mitä todennäköisimmin ole sosiaali- ja terveyslautakunta. Aikaisemmin mainittu kaupunkitason aluetyön työryhmä selvittää järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä ja sosiaali- ja terveyslautakunta jää odottamaan asiaan liittyviä mahdollisia uusia linjauksia ja ohjeita.

Taloudellisesti merkittävien avustusten saajat

Sosiaali- ja terveyslautakunnan avustusten hakijoissa on lähes kaksikymmentä sellaista järjestöä, joita voidaan pitää suurina ja vakiintuneina yhteistyökumppaneina. Niille on myönnetty yksittäisiä tai useita avustuksia, joiden kokonaissummat ovat olleet jopa useita satoja tuhansia euroja. Osa näistä järjestöistä saa avustuksia myös muilta lautakunnilta.

Suurten järjestöjen toiminnan pitkäjänteinen taloussuunnittelu ja toiminta edellyttävät, että järjestöllä on ajoissa tieto ulkopuolelta tulevasta avustuksista. Tämä ei toteudu tällä hetkellä, kun kaupungin ohjeen mukaan avustuksen haku-aika on avustusvuoden alussa. Tästä syystä edellä mainittu avustusten haku-aikataulun aikaistaminen talousarviovuotta edeltävään syksyyn on perusteltua myös näiden hakijoiden tilanteen parantamiseksi. Lisäksi sosiaali- ja terveystoimisto tulee selvittämään tarvetta keskustella eräiden keskeisimpien järjestöjen kanssa avustuskokonaisuuden hahmottamiseksi paremmin. Näin olisi mahdollista ajoissa ennakoida mahdollisia muutoksia esimerkiksi avustusten tasossa.

Sähköinen avustusten käsittelyjärjestelmä

Helsingissä on vuodesta 2012 alkaen ollut käytössä sähköinen hakuportaali, jonka kautta avustushakemus on mahdollista syöttää sähköiseen käsittelyjärjestelmään. Tämän johdosta hakuprosessi on

nopeutunut ja keventynyt niiden hakijoiden osalta, jotka haluavat ja pystyvät sähköistä asiointikanavaa käyttämään. Näitä on sosiaali- ja terveystoimen osalta jo valtaosa (75 %) hakijoista.

Hakemusten käsittelijöiden, päätösesitysten valmistelijoiden ja avustusten maksajien näkökulmasta käsittelyjärjestelmä on teknisesti puutteellinen ja sen toiminnassa on runsaasti hankaluuksia, joista aiheutuu viivettä ja lisätyötä. Asianmukaisesti tehty sähköinen hakemus voi esimerkiksi hävitä järjestelmään siten, että se ei nouse lainkaan käsittelijän nähtäväksi ja näiden hakemusten etsimisestä aiheutuu viivettä. Joitakin yksittäisiä hakemuksia on myös tallentunut siten, että niiden löytämiseen on tarvittu järjestelmätoimittajan apua. Näissä tapauksissa hakemus olisi jäänyt kokonaan käsittelemättä, ellei hakija itse olisi ruvennut tiedustelemaan päätöstä. Käsittelyjärjestelmästä ei pysty lähettämään päätöksiä hakijoille eikä siitä ole apua maksatuksessa. Se ei myöskään toimi sähköisenä arkistona, joten kaikki hakemukset joudutaan tulostamaan asianmukaista arkistointia varten.

Perustelut sosiaali- ja terveyslautakunnan myöntämien avustusten jakoperusteille

Päätösehdotuksessa esitetyt sosiaali- ja terveyslautakunnan avustusten jakoperusteet perustuvat sosiaali- ja terveystoimen strategiasuunnitelmaan ja niiden muotoilussa on käytetty hyväksi myös aikaisempia sosiaalilautakunnan ja terveyslautakunnan jakoperusteita. Lisäksi on otettu huomioon edellä kuvatut avustusprosessissa havaitut kehittämistarpeet ja meneillään olevat kaupunkitasoiset selvitykset. Jakoperusteet on tarkoitettu täydentämään kaupungin avustusten myöntämisessä noudatettavia yleisohjeita (12.12.2011) sosiaali- ja terveyslautakunnan osalta.

Seuraavassa esitetään tiivistetysti perustelu kullekin jakoperustelulle siinä järjestyksessä kun ne on päätösesityksessä esitetty.

1) Avustettavan toiminnan rajaaminen koskemaan sosiaali- ja terveystoimen voimassa olevan strategiasuunnitelman tavoitteiden toteuttamista korostaa avustettavan toiminnan merkitystä viraston oman ydintoiminnan tukemisessa ja täydentämisessä. Rajauksen avulla voidaan muiden hallintokuntien toimintaa tukevat hakemukset ohjata niihin ja näin selkeyttää eri avustusten myöntäjien toimialaa. Tämä voi tulla kyseeseen esimerkiksi suhteessa opetuslautakuntaan, nuorisolautakuntaan, liikuntalautakuntaan ja kulttuuri- ja kirjastolautakuntaan.

2) Helsingiläisen väestön terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen kohdistuvan toiminnan avustaminen painottaa sosiaali- ja terveystoimen kannalta pyrkimystä kaikkein tärkeimpään tavoitteeseen. Esitetyt toimintamuodot ja kohderyhmät on kuvattu siten, että ne

mahdollistavat hyvin monipuolisen järjestöjoukon osallistumisen avustushakuun edellyttäen samalla, että avustettava toiminta ja sen kohdennus ja toteutus on kuvattu avustushakemuksessa selkeästi.

3) Edellytyksellä omasta varainhankinnasta tai muusta omaehtoisesta resursoinnista halutaan korostaa järjestön itsenäistä roolia ja riippumattomuutta. Järjestöllä tulee olla mahdollisuudet toimia, vaikka se ei juuri sillä kertaa anomaansa avustusta saisikaan tai avustus olisi haettua pienempi. Kokonaan ulkopuolisista vuosittaisista avustuksista riippuvainen järjestö ei pysty toimimaan suunnitellusti ja pitkäjännitteisesti.

4) Välittömän auttamis- ja tukemistoiminnan korostamisella on tarkoitus välttää sitä, että avustukset käytettäisiin suurelta osin erilaisiin järjestötoiminnan toimintakuluihin, jotka eivät välittömästi palvele varsinaiseen kohderyhmään kuuluvia. Järjestötoiminta on sinänsä tärkeää ja edellytys toiminnalle, mutta sen rahoittamiseen hakijalla tulee pääsääntöisesti olla muut kanavat.

5) Kaupungin avustusten myöntämistä koskevien yleisohjeiden mukaan avustuksesta päättävä voi itse määritellä myöntääkö se kertaluontoisia kohdeavustuksia. Nämä sopivat esimerkiksi kulttuuri- tai liikuntatoimen tapahtumiin, mutta sosiaali- ja terveystoimessa näitä ei ehdoteta myönnettäviksi, koska avustuksilla halutaan tukea pitkäjänteistä ja tavoitteellista toimintaa. Hyvinvointi- ja terveyseroihin vaikuttaminen vaatii aikaa ja suunnitelmallisuutta, johon avustettavien järjestöjen toivotaan sitoutuvan. Lisäksi sosiaali- ja terveystoimi järjestää itse kertaluontoisia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tilaisuuksia ja kampanjoita.

6) Uskonnollisen tai poliittisen toiminnan rajaaminen avustettavan toiminnan ulkopuolelle oli sosiaalilautakunnan avustuksiin liittyvä linjaus. Tätä linjausta halutaan edelleen pitää voimassa, koska sen avulla voidaan avustusten ulkopuolelle rajata esimerkiksi julistus- ja hartaustilaisuudet samoin kuin poliittiset kokoukset. Rajaus kuitenkin mahdollistaa uskonnollis- ja poliittistaustaisten järjestöjen avustamisen siinä tapauksessa, että hakemuksessa esitetty toiminta täyttää jakoperusteissa mainitut kriteerit.

Sosiaalivirasto ei avustanut evankelisluterilaista tai ortodoksista kirkkoa, koska ne eivät ole kaupungin avustushajon mukaisia oikeustoimikelpoisia ja yleishyödyllisiä yhdistyksiä tai säätiöitä.

Linjaus siitä, että sellaista toimintaa ei avusteta, johon hakija saa muuta Helsingin kaupungin avustusta, perustuu aikaisempaan sosiaalilautakunnan ja terveyslautakunnan välillä olleeseen käytäntöön. Virastojen yhdistyntyä on tämä päällekkäisyys poistunut, mutta asia on edelleen ajankohtainen suhteessa muiden lautakuntien avustuksiin.

Linjauksella halutaan korostaa, että hakijat hakuvaiheessa pohtivat riittävän tarkasti millaisia anomuksia ne millekin taholle tekevät.

Avustushaun ajankohdan aikaistaminen on välttämätöntä jotta kokovuotiseksi tarkoitettut avustukset voidaan maksaa heti avustusvuoden alussa ja näin järjestöt saavat ne ajoissa käyttöönsä. Näin voidaan myös välttää viranhaltijoiden aikaa vievä ennakkoavustusmenettely sekä erilaiset järjestöjen vastuuhenkilöiden henkilökohtaista taloutta rasittavat poikkeusjärjestelyt.

Selkeillä ja perustelluilla järjestöavustusten jakoperusteilla sosiaali- ja terveystoimi pyrkii takaamaan avustusten hakijoiden yhdenvertaisen ja oikeudenmukaisen kohtelun kaupunkilaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Terveysvaikutusten arviointi

Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen on mahdollista tukea ja täydentää kuntatoimijan palveluja ja tätä kautta lisätä kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä sekä ehkäistä syrjäytymistä. Järjestöjen taloudellisella avustamisella voidaan edesauttaa järjestöjen toimintaa.

Esittelijä

virastopäällikkö
Matti Toivola

Lisätiedot

Riitta Simoila, osastopäällikkö, puhelin: 310 42213
riitta.simoila(a)hel.fi
Hanna-Leena Nuutinen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 42662
hanna-leena.nuutinen(a)hel.fi
Anna Helme, suunnittelija, puhelin: 310 43832
anna.helme(a)hel.fi

Liitteet

1 Kaupungin avustusten myöntämisessä noudatettavat yleisohjeet

Otteet

Ote

Talous- ja tukipalvelut -osasto
Talous- ja strategiapalvelut -
yksikkö

Otteen liitteet

Liite 1
Liite 1